

GEOGRAFIES DEL VENT, de PERE GOMILA.
Per JEAN SERRA.

Conquerim el paisatge amb parla i passos.

.....
Veig un mapa de noms quan a la terra m'aboco.

M. VILLANGÓMEZ.

A Marià Villangómez no el plaïa que l'anomenessin "poeta d'Eivissa" ni "poeta illenc" – com si no n'hi haguessin d'altres, de poetes–, perquè aquests qualificatius podien fer pensar que sols havia escrit poesia sobre l'illa d'Eivissa, i fins i tot els considerava reduccionistes. Havia nascut a la ciutat d'Eivissa i, tret de temporades de distanciament, sempre va viure a l'illa d'Eivissa. A la seva casa natal hi visqué fins l'endemà mateix dels funerals del seu pare. Aleshores Marià Villangómez tenia 54 anys d'edat. Podria haver nascut a qualsevol població peninsular i en la seva opinió, d'esdevenir poeta creia que hauria escrit una poesia molt semblant a la que va escriure.

Marià Villangómez va tractar de tres formes l'illa d'Eivissa en la seva poesia. D'una forma descriptiva. Idealitzant el seu paisatge. Transcendent la seva naturalesa, el seu paisatge de manera que les al·lusions aparentment realistes esdevenien metàfores universals.

Aquestes al·lusions a la poesia de Villangómez i la seva relació amb l'illa d'Eivissa, la seva terra natal, no són per insistir una vegada més sobre la seva obra poètica, en la qual els topònims hi tenen una gran rellevància, sinó per escriure a l'entorn d'un altre poeta de les Illes Balears, PERE GOMILA (Alaior, Menorca, 1954), a qui vaig conèixer en l'homenatge a Josep M. Llompart, que se li va retre en 1992 al Teatre Real de Palma de Mallorca. Els poetes que hi participàvem estàvem drets, en fila índia, part darrere de l'escenari, esperant el torn. Fora de la fila hi havia un home de mitjana edat qui, dirigint-se a mi, mentre senyalava un jove prim, amb ulleres, d'un posat si és no és tímid, em va dir: "És el meu fill. Ell és el poeta. Es diu Pere Gomila, i som de Menorca". En Pere i jo ens miràrem i encaixàrem les mans. També vaig saludar al seu pare, dient-los qui era jo. "Em pareix que he llegit alguna cosa teva –vaig dir-, en una "Antologia de poetes joves de Menorca", que m'havia tramès en Joan Francesc López Casasnovas". "Segurament –va respondre el poeta menorquí. Jo de tu he llegit alguns llibres de poemes i els articles d'El Mirall".

Continuàrem conversant sobre poetes i poesia. En Pere coneixia bastant bé l'obra poètica de Villangómez. "M'han interessat últimament les seves traduccions" –va fer. L'aparença trencadissa de Pere Gomila desapareixia quan parlava. La seva veu era forta, clara i segura. Aviat vaig adonar-me que era un poeta vocacional. Amb voluntat de ferro, amb fe i paciència havia llegit, havia escrit i col·laborava en tota tasca cultural a Menorca i des de Menorca.

Des del dia de la nostra coneixença es refermà l'amistat a través de la correspondència, intercanviant-nos llibres i coincidint en alguns recitals. He pogut seguir així l'evolució i la creixença de la seva obra poètica, publicada espaiadament i en general en formes curtes, tankes i haikús, estrofes ben consolidades a la tradició poètica catalana i, no per ser poemes curts deixaven de ser intensos i ben travats. Alguns poemes llargs i escadussers anaven apareixent en revistes, antologies o en els seus escassos reculls. En tot cas, un corpus d'obra suficient com per permetre augurar que arribaria el dia en el qual Pere Gomila, ja poeta madur i experimentat escriuria un llibre de poemes excepcional.

Com ell diu: "No he estat un poeta gaire prolífic. La meua obra se'm presenta breu i desballestada". Breu, perquè Pere Gomila és molt autoexigent. És un poeta que quan "ha tingut la necessitat d'expressar alguna cosa, allò que interiorment se'm revelava, aleshores n'ha sorgit el poema". Aquestes afirmacions desdiuen que el conjunt de la seva poesia sigui desballestada –malgrat ell la vegi així. Quan hem tingut oportunitat de llegir un grapat dels seus poemes, llavors un s'adona de la perfecció formal i del gust per un lèxic arrelat i exquisit, i un comprova que un fil conductor uneix els seus poemes.

Perquè per a ell: "La poesia se li manifesta substancialment com una necessitat de comunicar, mitjançant el llenguatge elaborat de la forma, allò que lluita per fer-se independent de nosaltres, per desprendre's de la nostra intimitat cap a la nova dimensió en què el lector, en clara complicitat, farà seva l'experiència que el poeta vol manifestar".

En les anteriors citacions d'un text teòric de Pere Gomila hi destaquen dues coses fonamentals. D'una banda demostren que no sols ha llegit poesia i n'ha escrit, sinó que hi ha reflexionat molt. Per això, en segon lloc, les frases són suficients com per adonar-nos que Pere Gomila hi expressa la seva personal Poètica. Lectura, experiència, creació... Tot plegat corrobora el fet que en l'obra breu, però intensa i bella de Pere Gomila així com en la seva trajectòria vital, des de temps enrere s'intuïa en la seva formulació que, en assolir la maduresa oferiria un dels llibres més cabdals de la poesia catalana escrita durant les darreres dècades a les Illes Balears.

Em refereixo a "Geografies del vent", de la jove Editorial Arrela que, des de Menorca han fundat i dirigeixen la parella formada pels entusiastes Ariadna i Guiem. Pere Gomila, amb aquest llibre assoleix la plenitud com a artista de la paraula. La maduresa com a poeta que, semblantment a Marià Villangómez amb "El cop a la terra", llibre de maduresa fecunda, on l'autor eivissenc destravava els poemes de formes clàssiques utilitzant versos lliures, però igualment dotant cada poema del ritme escaient. Si a "El cop a la terra", Villangómez ens comunica tot d'experiències humanes, geogràfiques, històriques en poemes llargs, no sols ben construïts alternant versos de diferent mida sense rima, ens comunica vivències reals interioritzades i llavors expressades d'una forma planera i bella, rica en imatges i metàfores...

A "Geografies del vent", Pere Gomila enllà dels seixanta anys que el separen del llibre de Villangómez, sembla donar el seu personalíssim cop a la terra nadiua, l'illa de

Menorca. Una illa específica i diferent a la resta de l'Arxipèlag Balear. La seva orografia bonyeguda, on s'alternen enclotades amb suaus ondulacions, sense muntanyes ni puigs que la resguardin dels vents que la recorren de banda a banda. Els hi passen per sobre amb suavitat o ja amb fúries. Sobretot, el vent procedent del Nord. La Tramuntana li porta freds continentals i quan brama l'assola d'un extrem a l'altre, influenciant animals i persones. Però els habitants, desafiant el temperi i altres obstacles, hi ha arrelat poderosament escampant per tot arreu topònims que no sols donen nom històric a una geografia del vent, sinó títol a cada un dels poemes que integren el per ara darrer llibre de Pere Gomila. "Una illa ha volgut ésser dita", fa un vers de Villangómez. Geografies del vent s'obre amb un poema titulat "Illa" i es clou amb un altre que es titula, expressivament, "Topònims". Una altra illa on ha sobreviscut la nostra llengua catalana també ha volgut ser dita. De manera ben personal i diferent, però assolint amb les formes alts valors artístics, humans i ètics.

Per acabar, no em ser estar de reproduir el poema que tanca el llibre de Pere Gomila:

TOPÒNIMS

Conserven la memòria de la terra,
les arrels en les formes de la llengua,
manifesten qui som perquè anomenen
la nostra geografia sense dubtes
en cada un dels detalls que la componen.
Són el nom dels turons i dels barrancs,
de les valls i els torrents, els ports, les cales,
de l'estància i el lloc i de la vinya,
els pous, les fonts, els camins i dreceres,
de la marina, el codolar, la tanca,
dels camps i dels illots, de les ciutats
i dels pobles. Són els noms amb què sabem
com l'home s'ha integrat en el paisatge,
la terra que l'acull i aquesta parla
que ha batejat tots els racons de l'illa
amb el pla català dels nostres avis.

PERE GOMILA. "Geografies del vent".

JEAN SERRA,
Eivissa, maig 2015.